

Detaljhandelns köprätt – finns den?

Jon Kihlman

Branschspecifik juridik

Det är vanligt att juridiska tjänster efterfrågas – och följaktligen också marknadsförs – som branschspecifika. Köpare av juridiska tjänster verkar vilja tro att det finns en speciell juridik för deras bransch. Eftersom kunden har rätt, anpassar sig advokater och andra säljare av juridiska tjänster: Visst har vi särskild kompetens inom just din bransch!

Sanningen är emellertid att juridiken i allt väsentligt är branschneutral, även om det naturligtvis finns undantag. Bland dem märks t.ex. livs- och läkemedel. Även för dem är emellertid en stor del av juridiken identisk med hur den är inom andra branscher. Bortsett från uppenbara skillnader, såsom att särskild livsmedelslagstiftning av naturliga skäl inte är särskilt relevant för leverantörer av elkomponenter eller att särskild läkemedelslagstiftning saknar relevans för leverantörer av skor, tillämpas de flesta juridiska regler på ett likartat sätt oberoende av bransch. Prövningen av om ett samarbete begränsar konkurrens på ett otillåtet sätt görs på samma sätt oberoende av om föremålet för samarbetet är asfalt, bensin eller läkemedel.

Prövningen av ett påstått intrång i annans immaterialrätt görs på samma sätt oberoende av bransch. Prövningen av om avtal har träffats och om leverans har skett i enlighet med avtalet sker på samma sätt oberoende av om avtalet avser leverans av mjölk eller en specialtillverkad maskin. Särskild juridisk branschkompetens är i stor utsträckning en bluff!

Objektsspecifik juridik

Med några få undantag finns det inte heller någon särskild objektsjuridik, även om bilintresserade jurister ibland får för sig att det finns en "biljuridik" och de båtintresserade gärna torgför "båtjuridiken" som en

särskild disciplin. Fastighetsrätten kan däremot sägas vara relaterad till fastigheten som särskilt objekt, låt vara att fastighetsrätten rymmer helt skilda delar av juridiken där stora delar i grunden är vanlig köprätt, medan andra är strikt förvaltningsrättsliga.

En helt annan sak är att det finns funktionella behov som är gemensamma för många. De kan naturligtvis råka förekomma i bara en bransch, men är snarare beroende av var i en kedja aktörerna finns. Det finns således många gånger större likheter mellan detaljister i olika branscher än mellan detaljister och tillverkare i samma bransch.

Detaljhandelns juridik

Vilka är då de – i och för sig inte särskilt många – speciella köprättsliga behoven i detaljistledet, dvs. behov som delas av många detaljister eller av deras leverantörer, men inte av så många i tidigare led?

Detaljisten mellan två köplagar

Detaljister säljer i stor utsträckning till konsumenter. Då gäller den tvingande konsumentköplagen. Det innebär att detaljister i sin roll som säljare har en avtalsreglering som är avsevärt mycket mer betungande än vad som i praktiken ofta är fallet i rollen som köpare, där den dispositiva köplagen många gånger i stora delar har ersatts av en avtalsreglering som är tämligen förlåtande mot en leverantör som begår avtalsbrott. Det är inte nödvändigtvis dåligt, men det måste beaktas när avtalet med leverantören utformas och priset bestäms.

Två bestämmelser i konsumentköplagen som bör uppmärksammas särskilt är dels skadeståndsansvaret, dels den treåriga preskriptionsbestämmelsen avseende fel i vara. Skadeståndsansvaret innebär att ett avtalsbrott gentemot en konsument ger

denna rätt till ersättning för den skada som uppkommit på grund av avtalsbrottet. Det kan t.ex. vara fråga om ersättning för den extra resa som behöver företas för att lämna tillbaka den felaktiga varan och hämta en ny, liksom för hyra av en ersättningsprodukt under tiden innan varan repareras eller en ny levereras. Den treåriga preskriptionsbestämmelsens tvååriga motsvarighet i köplagen begränsas ofta genom avtal till ett år. Med eller utan en sådan begränsning kommer detaljisten under en tid att ansvara gentemot sin kund utan att ha någon motsvarande rätt gentemot sin leverantör.

Varors placering i butiken

Både detaljisten och leverantören kan av olika skäl ha intresse av att leverantören har inflytande över hur varorna presenteras i butiken. Ett sätt att skapa en sådan både skyldighet och rättighet är att välja leveransvillkor som innebär att varan inte är avlämnad förrän den har placerats på angiven hylla i affären.

Reklamation mot felaktiga varor

Köplagens reklameringsregler är dåligt anpassade till detaljhandel. Det är många gånger inte praktiskt att reklamation skall ske till leverantören varje gång en kund

kommer och klagar. Bättre är att avtala om att reklamation skall ske en gång i månaden och då ange hur många objekt den avser. Ett särskilt problem i anslutning till reklamationer är att detaljisten i relationen till sin kund måste ha möjlighet att fatta beslut när kunden reklamerar. Det duger knappast att i det läget säga: "Jag skall kontakta leverantören, så får vi se vad den säger". Avtalet mellan leverantör och detaljist bör utformas så att det ger detaljisten ett klart beslutsunderlag i relationen till sin kund.

Påföljder vid avtalsbrott

Många varor är sådana att påföljden reparation – som är förstahandsvalet i köplagen – inte fyller någon funktion.

Många gånger finns det heller ingen anledning att tillämpa alternativet omliverans. För sådana situationer framstår prisavdrag (i förhållande till hela leveransen) eller hävning (av det enskilda objektet) som den naturliga påföljden. Det kan också vara lämpligt att avtala om en schablon för den skada som detaljisten lider på grund av felet. I praktiken kommer summan förmodligen att hanteras genom en kreditering som tas i anspråk vid nästkommande leverans.

Stora likheter – små skillnader

De flesta köprättsliga behov som finns i detaljistledet finns emellertid också i andra led. Bland dem märks inte minst behovet av att avtalsobjekten – varorna – beskrivs på ett ändamålsenligt sätt, så att det är möjligt att ta ställning till vad köparen har rätt att förvänta sig, att ett ändamålsenligt leveransvillkor tillämpas och att leveranstid och -plats relateras till detta och att påföljderna för avtalsbrott utformas så att leverantören för sin egen skull vill leverera i enlighet med avtalet.

Jon Kihlman,
advokat och partner i
advokatfirman Gärde Wesslau